

Papírově měla Ukrajina prohrát. Špatný mír ale předznamená další válku

SZ seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-o-vitezi-ve-valce-nerozhodujici-cisla-papirove-mela-byt-valka-prohrana-226166

Co se v analýze dočtete

- Existuje mnoho příkladů, kdy původně slabší (Ukrajina) dokázal vyhrát válku nebo kdy konflikt nedopadl zdaleka tak, jak si větší a silnější agresor (Rusko) představoval.
- Počty zbraní nebo vojáků zdaleka neznamení rozhodující výhodu, pokud chybí odvaha, invence či technologická převaha.
- Například byzantské vojsko bylo založené na disciplíně, organizaci, výzbroji a taktických metodách, z nichž některé navazovaly na římské tradice. Byzantinci navíc válčili na základě analýz – analýz sebe i svých nepřátel.
- Dalším důležitým bodem je pomoc okolních zemí, jak dokládá válka z roku 1683, kdy měli Turci u Vídně významnou převahu – 300 tisíc mužů proti 15 tisícům, a přesto prohráli.

- Historik Tomáš Řepa míní, že Rusové svým tlakem definitivně stvořili ukrajinský národ. „Jejich hrdinský odpor z nich bude činit to, kým se chtějí sami stát.“ V této rovině tak Rusové bojují dávno ztracenou válku.

Je tomu rok, co ruská vojska zahájila invazi na Ukrajinu. Ti největší optimisté předvíдали konec války do konce jara, do konce letních prázdnin... až je nakonec zjevné, že poslední výstřel nepadne ani do roka a do dne.

Co rozhoduje o vítězi války? Je to skutečně počet vojáků, děl a lidského a hospodářského potenciálu útočící země? Nebo někdy stačí správná taktika a velení, invence, odhodlání, pokora, pevné spojení a trocha štěstí?

Vojenský historik Tomáš Řepa nabízí celou řadu příkladů, kdy původně slabší dokázal válku dotáhnout do vítězného konce nebo kdy daný konflikt nedopadl zdaleka tak, jak si větší a silnější agresor představoval.

„Současná válka na Ukrajině vede k zamyšlení, zda je možné, aby Ukrajina náporu papírově druhé nejsilnější armády světa dokázala odolat. Jedná se o zkoušku nervů nejen dvou hlavních aktérů války, ale daleko širší koalice států, které jsou do války více či méně, přímo či nepřímo zapojeny. I to je daň za provázaný svět, ve kterém žijeme – je rychlejší a vzdálenosti menší než kdykoliv předtím,“ uvádí pro Seznam Zprávy historik.

Odvaha a invence nad početní převahou

Klasickým příkladem houževnaté a ve výsledku úspěšné obrany proti mnohem většímu a početnějšímu útočníkovi jsou řecko-perské války.

Vojenský systém Peršanů byl postavený na vojenské službě porobených národů. Síly vojska tak byly velmi různorodé a odvedené z nejrůznějších koutů rozsáhlé říše. Základem byla odvaha, zdatnost

a vynalézavost. Perská armáda byla schopna shromážďovat armády, které do té doby početně neměly konkurenci.

„Perský král Dáreios se po potlačení povstání v Malé Asii rozhodl, že potrestá Řeky sdružené do mnoha městských států, kteří v omezených počtech přispěchali na pomoc povstání. Tím začaly řecko-perské války, které mají ve svém důsledku odraz i v kultuře a dodnes jsou často interpretovány jako obrana svobodného světa proti despotii. K tomu je sice třeba přistupovat obezřetně, faktem ale zůstává, že si perská armáda přes veškerou svoji početní převahu nedokázala nepoddajné Řeky podrobit,“ vysvětluje Řepa.

Řekové dokázali Peršany porazit ve slavných bitvách u Marathonu, Salamíny nebo u Platají. A když už v nějaké bitvě podlehli, jako například u Thermopyl, nemělo to pro ně fatální důsledky.

Foto: Profimedia.cz

„Poslední spartský kontingent u Thermopyl“ – Řecká falanga se střetává s perskými lučištníky. Akvarel, 1977, autor Peter Connolly.

„Nezdolnou vůli vzdorovat do posledního dechu představuje legenda o 300 spartských válečnících, kteří v beznadějném postavení bránili známou soutěsku. Perští vládci si uvědomili, že silou Řecko nezískají a v polovině 5. století př. n. l. období přímé konfrontace a válčení skončilo,“ vypráví Tomáš Řepa.

Řekové svými vítězstvími dokázali vytvořit povědomí, že Peršané zdaleka nejsou neporazitelní. Tento obraz často sloužil i králi Filipovi Makedonskému a jeho mnohem známějšímu synovi, vojevůdci Alexandru Velikému. Právě on byl tím, kdo nakonec pevninské Řecko ovládl silou a období vzájemného soupeření ukončil.

Ani přes veškeré papírové předpoklady nebyla Perská říše schopná Alexandrovu vojsku čelit. „Počty zdaleka neznamenají rozhodující výhodu, pokud chybí odvaha, invence či technologická převaha,“ hodnotí Tomáš Řepa.

Analýza nepřátel

Zatímco jiné říše a státy vznikaly a pak se zase rozpadaly, Byzantinci odolávali útokům ze všech stran. Recept na úspěch říše, která tu Západořímskou přežila zhruba o tisíc let, byl prostý.

„Byli schopní učit se z chyb vlastních i soupeřových. Systém, který tvořil byzantské vojsko, byl založen na disciplíně, organizaci, výzbroji a taktických metodách, z nichž některé navazovaly na římské tradice. Byzantinci tuto kvalitu udržovali na základě analýzy – analýzy sebe, svých nepřátel a mnoha rozmanitých faktorů ovlivňujících tehdejší vedení války,“ popisuje historik.

Tomáš Řepa jako příklad epické vítězné bitvy připomíná tu u města Dara z roku 530. Byzantský vojevůdce Balisarius zde díky svým schopnostem a taktickému umu porazil téměř dvojnásobnou armádu perských Sasánovců. „Mimo to v bitvě dobře vytěžil z přehnaného sebevědomí a neopatrnosti protivníka,“ dodává Řepa.

Tomáš Řepa

Foto: Archiv T. Řepy
Tomáš Řepa na snímku z léta 2022.

- Mgr. Bc. Tomáš Řepa, Ph.D. se narodil roku 1985. Je absolventem Filozofické a Právnické fakulty Masarykovy univerzity.
- Od roku 2014 licenčně spolupracoval s Ústavem pro studium totalitních režimů, od roku 2018 s Post Bellum – Paměť národa jako ambasador projektu Příběhy našich sousedů pro oblast Brna a okolí.
- Od září 2018 je zaměstnancem Katedry teorie vojenství na Univerzitě obrany. Věnuje se především soudobým dějinám, problematice střetů banderovců (UPA) s československými bezpečnostními jednotkami a armádou, zneužití tohoto tématu komunistickou propagandou ve vztahu k současnému dění i hybridním konfliktům – Ukrajina.

- Dále se zaměřuje na starší vojenské dějiny, zejména napoleonské války, a v současnosti se také věnuje změnám v československé vojenské správě ve 20. století.

V období byzantsko-arabských válek k mnohým vítězstvím přispěla i byzantská invence ve využití technologií. Takový řecký oheň dokázal hořet i ve styku s vodou, proti čemuž Arabové nedokázali bojovat.

Přísně střežená receptura i postup výroby v utajených laboratořích poskytovaly Byzantincům značnou výhodu po více než 500 let plných válek, kdyby byli nuceni hájit svá území a zejména chránit po dlouhou dobu největší a nejbohatší evropské město Konstantinopol.

Spojenectví za záchranu Vídně

Osmanská turecká armáda vs. císařské oddíly. Zdi vídeňského opevnění, 1683. Turci mají významnou převahu – 300 tisíc mužů proti 15 tisícům vojáků, kteří navíc čelí téměř dvouměsíčnímu obléhání.

Císař Leopold I., jeho dvůr a s ním i desítky tisíc obyvatel raději z města odcházejí. Takové štěstí nemají obyvatelé menších měst v okolí Vídně, kteří jsou povražděni.

Turci těžili především ze svých zkušeností s obléháním za pomoci kopání dlouhých tunelů a podminování hradeb. Obránci se jim snažili v tom zabránit, ale měli jen omezené možnosti. „Když už se dokázali za velkého rizika dostat až do nepřátelských tunelů, v podzemí vypukl nelítostný souboj muže proti muži. Je velmi pravděpodobné, že plánovaný poslední 19. útok už by obránci nedokázali odrazit,“ říká Řepa.

V tomto případě bylo štěstím, že Vídeň nebyla okolním zemím lhostejná. Její pád by znamenal další osmanskou expanzi. Císař Leopold tak inicioval jednání, která vedla k vytvoření protiturecké koalice.

Historické paralely a stále stejné chyby

Rusové se ve válce podle vojenského historika Tomáše Řepy pevně drží rčení, které říká, že kdo si nepamatuje minulost, je odsouzen k jejímu opakování. Válečnictví je sice nesmírně dynamický fenomén, přesto je už nyní zřejmé, že Rusové na Ukrajině dělají stejné chyby, jichž se dopouštěli v minulosti.

Vývoj na bojišti připomíná také druhou bitvu u Charkova – německou operaci Fredericus. Rusové se dost možná dopustili podobných chyb jako Sověti před 80 lety.

Také fronta u Chersonu má své historické zrcadlo, a to bitvu u Slavkova, kdy proti sobě v prosinci 1805 stála vojska francouzského císaře Napoleona a vojsko spojenecké rusko-rakouské aliance císařů Františka I. a Alexandra I.

Na pomoc Vídni se daly císařské oddíly, vojska dalších německých států a nakonec polská armáda pod velením svého krále a vojevůdce Jana III. Sobieského. Vůdce osmanských Turků Kara Mustafa díky svým zvědům o blížícím se nebezpečí věděl. Doufal však, že dokáže město dobýt ještě před příjezdem spojenecké armády.

Pro vyčerpané obránce Vídně to byl rozhodující úder. I navzdory příchodu spojenecké armády měli Turci a jejich spojenci i nadále početní převahu. Kara Mustafa ale situaci chybně vyhodnotil – poslal sice část vojska do obranných pozic tam, kde předpokládal útok spojenců, ale významnou část své armády ponechal v obléhacích pozicích u vídeňských hradeb.

Časně ráno 12. září 1683 to byli dokonce Turci, kteří jako první zahájili útok proti spojeneckým jednotkám na svém pravém křídle, byli však rychle odraženi.

Foto: Profimedia.cz

Armáda pod velením Jana III. Sobieského poráží Turky před Vídní.

Dřevoryt, 19. století.

„Šlo o jeden z největších útoků jízdy v dějinách válek. Mnozí z obléhajících tureckých vojáků v ten moment ještě ani netušili, že se k nim blíží síly, které nedokáže nikdo zastavit,“ popisuje historik. „Kara Mustafa byl za své selhání při obléhání Vídně na příkaz sultána v Bělehradě uškrten. Obrovská početní převaha nebyla Turkům při obléhání Vídně k ničemu, porazilo je sjednocené odhodlání nemalé části Evropy. I zde se nabízí další příměr k současnosti,“ popisuje historik.

Štěstí přeje připraveným

Fridrich II. Veliký, král válečník, patřil mezi ty, kteří vyznávali útočné pojetí. I proto se mu k velké nelibosti Marie Terezie podařilo během války o rakouské dědictví získat bohaté Slezsko.

Králi válečníkovi se vyplácela hlavně jeho invence na bojišti a schopnost motivovat své vojáky k jednání, které leckdy hraničilo se sebeobětováním, ale i jistá tvrdohlavost. Těžký vojenský život přitom sdílel se svými vojáky v poli.

Když proti Prusku v jeden moment stáli Rakušané, Francouzi, Švédové i mohutná armáda carského Ruska, Fridrich II., který neměl dostatek sil, aby bojoval se všemi nepřáteli najednou, se rozhodl postupovat proti každému z nich jednotlivě a uštěďovat jim porážky postupně.

„Pruský král během své vojenské kariéry mnohokrát zvítězil proti velké přesile. Také několikrát prohrál, nikdy však nešlo o fatální porážky, které by nešly napravit, naopak si z nich dokázal vzít ponaučení a znovu shromáždil novou armádu,“ popisuje Tomáš Řepa.

Dodává, že Prusku nakonec pomohla i náhoda. Nový ruský panovník Petr III., obdivovatel Pruska i samotného Fridricha, bojové operace proti Prusům okamžitě zastavil. „Nakonec všichni pochopili, že přes veškerou početní převahu nedokážou Prusko s tak schopným panovníkem porazit,“ říká Řepa.

„I když Prusku pomohlo i něco jako štěstí, úspěch této země nebyla náhoda. Možná právě v tomto případě by se dalo použít rčení, že štěstí přeje připraveným.“

Disciplína vs. přehnané sebevědomí

„Dobrym příkladem je také jedna z nejpozoruhodnějších bitev napoleonských válek, která je dodnes neprávem opomíjená,“ pokračuje Tomáš Řepa. Opět připomíná Prusko, ale zcela jiné, než bylo za Fridricha Velikého.

Toto Prusko spí na vavřínech, přestože stojí proti napoleonské Francii, která je na vrcholu sil.

Bitva u Auerstädtu, 14. října 1806. „Papírové předpoklady toho dne nehrály žádnou roli. Proti hlavní pruské armádě o síle více než 60 tisíc vojáků stál osamocený sbor maršála Davouta o síle 27 tisíc vojáků,“ popisuje Řepa.

„Muži maršála Davouta však byli vojáci a důstojnický sbor, kteří spolu navzájem strávili již delší dobu a věděli, že mají výjimečnou kvalitu a skvělou disciplínu. To sehrálo v bitvě svoji významnou roli,“ dodává.

Foto: Profimedia.cz

Bitva u Auerstädtu, kterou Davout vyhrál nad Prusy (14. října 1806).

Rytina od Lerouge podle Naudeta.

„Slavný maršál Blücher sebevědomě vyhlásil, že Francouze porazí sám jen svým jezdeckým. Vévoda z Brunswicku, který měl svěřeno vrchní velení, byl přesvědčený, že proti němu stojí jen slabé oddíly. Sám byl ale v boji smrtelně raněn. Vždy, když měli Prusové pocit, že se jim Francouze podařilo umlčet, zaútočili a vždy byli znovu a znovu odrazeni s těžkými ztrátami,“ říká Tomáš Řepa.

„Na druhé straně měl maršál Davout své vojáky v nejtěžších chvílích povzbudit i tímto výrokem: „Fridrich Veliký řekl, že vítězství náleží velkým a silným batalionům. Pruský král lhal – náleží tvrdošíjným,

jako jsme my,“ dodává.

Ztráty byly velké – čtvrtina Davoutových vojáků byla zabita či raněna, nakonec však za jeho mistrovské koordinace a improvizace i přes velký tlak obstáli.

Prusové se dali na ústup, který přerůstal v útěk vojsk Fridricha Velikého před poloviční armádou, které se na začátku bitvy vysmívali.

„I dnes na bojištích vidíme, že přehnané sebevědomí může být spíše na škodu,“ poznamenává historik. „Tato bitva však byla i soubojem dvou rozdílných koncepcí a vojenského myšlení. Pruská armáda se nedokázala přizpůsobit terénním podmínkám, generálové ignorovali doporučení, hned několikrát selhala koordinace jezdeckta, pěchoty a dělostřelectva.“

„Špatný mír předznamenává další válku“

Další válka, která s tou na Ukrajině nabízí mnoho trefných srovnání, se odehrála na přelomu let 1939 a 1940. Sovětsko-finská válka, jindy nazývaná zimní či finsky talvisota.

„Rozhodnutí Josifa Stalina zaútočit na Finsko jen dokázalo, že Rudá armáda na válku takového typu a s tak odhodlaným, byť mnohem slabším soupeřem nikdy nebyla připravena,“ analyzuje Tomáš Řepa. Válka ze sovětské strany neprobíhala ani zdaleka dle očekávání, což neuniklo ani Adolfu Hitlerovi. Stalinovo fiasko ho přesvědčilo, že bude Sovětský svaz pro rozjetou německou válečnou mašinerii snadným soupeřem. V létě 1941 Hitler útok také realizoval.

„Pozoruhodná je však již samotná záminka, kterou Sověti k válce s Finskem použili. Jednalo se o incident u vesnice Mainila, kdy Sověti tuto vlastní vesnici při hranici s Finskem odstřelovali z vlastních děl, aby z útoku následně obvinili Finy. A to i přesto, že Finové neměli v dostřelu své dělostřelectvo a ve výzbroji děla ráží použitých při útoku. Finové své dělostřelectvo stáhli, aby podobným provokacím

zabránili,“ líčí Tomáš Řepa. Dodává, že pak sovětská propaganda obviňovala Finy ze smyšlených útoků přes hranice i v dalších případech.

Vrchní velitel finských ozbrojených sil maršál Carl Gustaf Mannerheim, kterého si Finové později v televizním hlasování zvolili za největšího Fina všech dob, moc dobře věděl, jaká úskalí skýtá obrana proti kolosu, jakým SSSR byl.

Základem bylo využít mnohých chyb Sovětů, kterých se dopouštěli. Nepočetná finská armáda přitom byla špatně vyzbrojená a její zhroucení se očekávalo do 14 dnů. Rudá armáda vlivem Stalinových čístek však prošla takovou očistou, že zůstali pouze vůdci loajální kádry bez ohledu na jejich skutečné velitelské schopnosti.

Foto: Profimedia.cz

Maskovaný zákop vybíhající směrem k sovětskému území
v nejvzdálenějších výběžcích Karelské šíje.

Finské jednotky byly přes všechny potíže s dlouhodobě podfinancovaným obranným rozpočtem a omezeným počtem moderních zbraní připraveny nejlépe, jak to šlo. Napříč celou Karelskou šíjí budovaly řadu stálých a polních opevnění, na polních letištích bylo rozptýleno letectvo, cvičení rezervistů se také rychle změnilo na skrytou mobilizaci, která pomohla odvrátit první nápor Sovětů.

Finové vynikali v guerillové taktice udeř a zmiz, používali i jednotky rychle se pohybující terénem na lyžích. Sověty čekalo obrovské množství překážek, zátarasů a minových polí. Velký problém se na straně Sovětů ukázal i v klíčové oblasti vojenství – logistice.

Finové podnikali útoky na protáhlé kolony sovětských vozidel, nákladních automobilů a tanků. Vázlo tak zásobování, v kruté nordické zimě mnozí sovětští vojáci umrzli.

V boji zblízka používala finská pěchota lahve se zápalnou směsí, kterou posměšně pojmenovali po sovětském ministru zahraničí Molotovovi, svět tak poprvé poznal Molotovův koktejl.

Foto: Profimedia.cz

Na bojišti se zrodily i hvězdy, jako byl odstřelovač Simo Häyhä přezdíváný Bílá smrt, který měl dle finské propagandy sám během třech měsíců odstřelovačskou puškou zlikvidovat 259 sovětských vojáků a podobný počet zblízka samopalem.

Za napadení Finska byl Sovětský svaz 14. prosince 1939 vyloučen ze Společnosti národů, předchůdce dnešní Organizace spojených národů. Několik sovětských velitelů bylo za svá selhání popraveno.

V březnu 1940 byly obě strany válkou vyčerpány, a tak byly dohodnuty mírové podmínky. Finsko sice přišlo o přibližně 11 % svého předválečného území, více než 400 tisíc Finů z těchto území muselo být evakuováno, ale podrželo si svoji svrchovanost.

Finové za hrdinský odpor zaplatili ztrátou minimálně 70 tisíc padlých a raněných. Pro Sověty šlo o studenou sprchu, oficiálně přiznali jen asi 200 tisíc padlých a raněných, realita byla však mnohem horší a dodnes není známa přesná bilance.

„Co je však zásadní, a z dnešního pohledu nabízí také jistou paralelu, je fakt, že zimní válku nepovažovala žádná ze stran za definitivní konec. V červnu 1941, po pouhých 15 měsících míru, začala pokračovací válka. V tomto případě, podobně jako v řadě jiných, špatný mír, který žádnou ze stran neuspokojil, předznamenal jen další válku,“ upozorňuje Tomáš Řepa.

Historie Rusku nastavuje zrcadlo

Historik pro SZ dodává, že výčet konfliktů, kde slabší porazil silnějšího, nebo se mu minimálně bránil natolik srdnatě a efektivně, že ze své agrese útočník vytěžil jen málo, tímto zdaleka není vyčerpán. Při pohledu na současné bojiště na Ukrajině věří, že zde Rusko bojuje válku, za kterou zaplatí na základě mnoha vlastních

chyb takovou cenu, že i kdyby Ukrajinu donutilo k nějakým územním ústupkům, Ukrajinci by takový výsledek nepřijali a válka by jen změnila podobu.

Paralely s krymskou válkou

Současná válka na Ukrajině a krymská válka z 19. století mezi Osmanskou říší a Ruskem přitom mají podle historiků mnoho společného. Proti rozpínavému Rusku nakonec postupně stála celá Evropa. Rozdíly v ekonomické síle byly obrovské. Rusko bylo zaostalý agrární stát, proti kterému vystoupily rychle se modernizující industrializované státy.

„Rusové svým tlakem definitivně stvořili ukrajinský národ, který bude mít, podobně jako například u zmíněných Finů, jednu ze základních sjednocujících linií – odpor vůči Rusku. I jejich hrdinský odpor z nich bude činit to, kým se chtějí sami stát. V této rovině tak Rusové bojují dávno ztracenou válku. Rusové si navíc znepřátelili velkou část světa, díky které doposud mohli získávat nemalé prostředky z prodeje surovin. Pokud takové prostředky Rusové využili ve 21. století k napadání sousedních zemí a snaze anektovat jejich území, tak nelze očekávat, že by se situace jen tak uklidnila, protože politika představitelů Kremlu představuje jen hrozbu pro mírové uspořádání světa,“ říká Řepa.

Dle historika jsou jedinými jistotami využívání slabin, platnost dohod jen podle toho, co se Rusku hodí a že se lež stává novou normou.

„Když nyní zcela odhlédneme od morálního hlediska, tak je třeba s lehkým cynismem také nutno konstatovat, že rozhodně výhodnější než otevřená konfrontace, kdy rakety mohou dopadat i na vaše občany nebo voliče, je podpořit zemi, u které se váš potenciální protivník vyčerpá a zničí. Rusko se tak vmanévrovalo svým přístupem do pozice někoho, proti komu je výhodné podpořit napadeného. Zásadními faktory pro Ukrajince jsou funkční logistika a odhodlání bránit zemi. I díky schopnostem ukrajinského velení

navíc situace na frontách i po v poslední době mnohokrát avizované masivní ruské ofenzivě ani rok po zahájení invaze na Ukrajinu a devíti letech války na Donbasu na zásadní průlom v ukrajinské obraně nevypadá. Historie konfliktů stará jako lidstvo samo i zde neúprosně nastavuje zrcadlo,“ uzavírá Tomáš Řepa.

Čtete analýzy Seznam Zpráv

Papírově měla Ukrajina prohrát. Špatný mír ale předznamená další válku

Západ se neshodne, jak má vlastně skončit válka na Ukrajině

Proč si mají živnostníci začít platit víc na důchod? Protože je to fér